ధర్మ వడ్డీ

నేనా వూరు ఎందుకు వెళ్ళానో, నాకిప్పుడు జ్ఞాపకంలేదు. కాని వెళ్ళటం, చిన్నప్పటి స్నేహితుడు కనపట్టం, తన ఇంటికి నన్ను తీసుకువెళ్ళటం జరిగింది. కలవక కలవక కలుసుకోవటం వల్ల, చిన్నప్పటి విషయాలు తలచుకొని నవ్వుకుంటూవున్న సమయంలో అత డొచ్చాడు. రావటం రావటం ఎలా వచ్చాడని?

ముందు వాకిలి నెమ్మదిగా తెరిచాడు. కుడికాలు గడపలో పెట్టి అటూ ఇటూ దొంగచూపులు చూశాడు. చంకలోవున్న మూటని పదిలంగా రెండోచేత్తో పట్టుకొని, తల ఓరగా పెట్టి అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ, నాస్నేహితుని దగ్గరకు వొచ్చి, చంకలో మూట అందిస్తూ, "ఇదిగోనోయ్, డబ్బు" అన్నాడు.

అసలు అతన్ని చూడగానే నాస్నేహితుని కళవళికలు మారిపోయినై. అంతకు ముందున్న సంతోషం మాయమై పోయింది. నెమ్మదిగా మూట అందుకుంటూ "మనిషంటే మనిషివి నువ్వేసూరయ్యా? నికాల్సయిన మనిషివి" అన్నాడు.

ఈ మాటకు సూరయ్య సంతోషం పైకి కనపడ నివ్వకుండా "మాటలకేంలే! డబ్బు తీసుకోగానే కాదు. నెలరోజుల్లో అసలు ఫాయిదాలు ఇచ్చి వెయ్యాలి. వడ్డీ నీకు తెలిసిందేగా–

ధర్మవడ్డీ—నెలకు నూటికి రూపాయిన్నర. అదైనా నువ్వని ఇస్తున్నాను,'' అన్నాడు.

“అలాగే సూరయ్యా, నెలదాటకముందే ఇస్తాను,'' అన్నాడు నా స్నేహితుడు.

“ఇస్తానంటేకాదు. మాట చెల్లించుకోవాలి. శుభకార్యం ఒకటి తలపెట్టానా? మంచికీ చెడ్డకీ డబ్బు కావాల్సి వొస్తుం టుంది. తర్వాత కోర్టు గీర్టూ అంటే......”

“అదేమిటి సూరయ్యా! నీ దగ్గర ఎన్ని సార్లు డబ్బు తీసుకోలేదు. ఎన్నిసార్లు ఇవ్వలేదు. ఎప్పుడైనా మాట తప్పేలు వొచ్చిందా?”

“సరేలే: డబ్బు లెక్కపెట్టుకో. అన్నీ రూపాయలే! కొద్దిగా మాత్రం చిల్లర వుంది. మళ్ళీ నాకు రూపాయలే ఇవ్వాలి సుమా! నోట్లూ గీట్లూ అంటే కుదరదు.”

“నువ్వు చెప్పాలా, సూరయ్యా” అంటూ నా స్నేహితుడు మూట విప్పాడు. చూసే టప్పటికి నా తల తిరిగిపోయింది. అయోమయం అయిపోయింది. ఆమూటలో వున్నవన్నీ రాళ్లే! చిన్న చిన్న రాళ్ళూ, పెద్ద పెద్ద రాళ్ళూ—పెద్దవన్నీ కంకర రాళ్ళూ, చిన్న వన్నీ గులకరాళ్లూ! నమ్మలేక నా స్నేహితుని మొహం పరీక్షగా చూశాను. అతడు మాత్రం ఇదంతా లెక్క చెయ్యకుండా, అతి జాగర్తగా ఆ రాళ్ళని తీసి ఒక్కొక్కటే

లేక్క పెడుతూ కూర్చున్నాడు.

నా కేమీ తోచక సూరయ్యవంక చూశాను. అత నింకా తల ఓరగానేపెట్టి లెక్కపెట్టబడుతూవున్న రాళ్ళను రెప్ప వెయ్యకుండా పరీక్షిస్తున్నాడు. ఇంతలో నా స్నేహితుడు లెక్క పూర్తిచేసి, "సరిపోయినయ్యి, సూరయ్యా"అన్నాడు.

"ఇవ్వాళ సరిపోయినై అంటే కాదోయి. ఇవ్వాళ ఇరవై. మళ్ళీ ఇరవై. సోమవారం నాటికి నాడబ్బంతా దమ్మిడీల్తోఇచ్చె య్యాలి," అని జ్ఞాపకంచేసి నా స్నేహితుడితో మూడుసార్లు 'ఇస్తాను' అనిపించుకొని వెళ్ళిపోయాడు సూరయ్య.

అతడు ఎప్పుడు వెల్తాడా, ఈ తం తేమిటో ఎప్పుడు తెలుసు కుందామా అని కూర్చున్న నేను, అడుగుదామని నా స్నేహి తునివైపుకి తిరిగేటప్పటికి, అతడు చేత్తో నన్ను వారించి వాకిలి వైపుకి చూపాడు. నేను అటు చూట్టం, సూరయ్య గభాలున తలుపునెట్టుకొని లోపలకు రావటం ఒకేసారి జరిగింది. మనిషి ఇదివరకుమల్లే లేడు. ఆపాదమస్తకం వొణికిపోతున్నాడు. కళ్లు ఎర్రగా జ్యోతుల్లా వున్నాయి. గాలి తెగ పీలుస్తున్నాడు. తల మాత్రం ఓరగానే వుంది.

ఒక్కక్షణం వాకిట్లో ఆగి రంయిన నాస్నేహితుడి మీదకు నచ్చి ఇలా కేకలు వేశాడు— "ఏదీ నా డబ్బు? ఎన్నాళ్ళ యింది? ఇదిగో అదిగో అంటూ కుక్కని తిప్పుకున్నట్టు నీ

యింటిచుట్టూ తిప్పుకుంటావా? పరువూ మర్యాదా ఉండక్కర్లా? కడుపుకి అన్నంతింటున్నావా, గడ్డితింటున్నావా?”

నిజంచెప్పొద్దూ ఈమాటలు వినేటప్పటికి నాకు కంపరం ఎత్తింది; కోపం వచ్చింది. కాని ఏమిచెయ్యటం? గుడ్లు వప్పచెప్పి చూస్తూ కూర్చున్నాను.

నా స్నేహితుడు భయంగా, అతి వినయంగా, “ఇదిగో సూరయ్యా, నీ డబ్బు! నాలుగు రోజులు ఆలస్యమైనంత మాత్రాన నీ బోటి పెద్దమనిషి ఇట్లా నోరు పారేసుకోవటం ఏం మర్యాద?” అని తన దగ్గరేవున్న ఆ రాళ్ళమూటని ఇచ్చాడు.

“మరి వడ్డీయో? డబ్బు నాకు చేదై ఇచ్చాననుకున్నావా? నీ తాతకి అచ్చుండి ఇచ్చాననుకున్నావా? పూర్తి పరిష్కారం చేసి కదులు,” అని బాడ్లో చెయ్యేసి నిలవేశాడు సూరయ్య.

“ఇస్తాను సూరయ్యా, మరి వొదులు,” అన్నాడు నా స్నేహితుడు.

“తీసుకురా” అని ఒక్క తోపు తోశాడు సూరయ్య.

నాస్నేహితుడు పడబోయి నిభాయించుకొని గోడపక్కకు వెళ్ళి, పదిరాళ్ళు ఏరితెచ్చి సూరయ్య చేతులో పెట్టాడు. సూరయ్య వాటిని లెక్కపెట్టుకొని, నాస్నేహితునితో ఒక్కమాటైనా అనకుండా గిరుక్కున వాకిలివైపుకు తిరిగి తల

ఓరగానే వుంచుకొని గబగబా నడిచి వెళ్ళిపోయాడు.

నా స్నేహితుడు ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచి నేను అడగవలసిన అవసరంలేకుండా తానే ఇలా చెప్పాడు—"పాపం ఏం చెప్పను? ఒకప్పుడు ఈవూళ్ళోకల్లా షాహుకారు ఈసూరయ్య, ఇప్పుడు పిచ్చెక్కి ఈ విధంగా తయారయ్యాడు," అన్నాడు.

"ఇతనికిపిచ్చా! ఎందుకెత్తింది? పిచ్చిలో ఇదేమిటి?" అని అడిగాను.

నా స్నేహితుడు సూరయ్య కథ ఈ విధంగా చెప్పాడు.

"సూరయ్య ఈగతికి రావటానికి అతని తండ్రే కారణం. అతని తండ్రి చాలా మంచివాడు. మెత్తనిహృదయం కలవాడు. అటువంటి ఆతడే, కొడుకు పతనానికి కారకుడయ్యాడు."

"అంత మంచివాడు—"

"చెప్తాను విను. అంత మంచివాడు అవటంవల్లే దానాలు చేసీ, అద్దాలువుండీ తన ఆస్తంతా పాడుచేశాడు. ఆస్తిపోయిం తర్వాత పలకరించే దిక్కులేకుండా చచ్చిపోయాడు. ఇది కన్నులారా చూచిన సూరయ్యకు సంఘంమీాద కసి ఏర్పట్టంలో ఆశ్చర్యం లేదు. అందుకని పూర్తిగా తన స్వభావాన్నే మార్చుకొని, పెత్తనానికి వొచ్చినప్పటినుంచీ కఠోరంగా సంపాదించటం మొదలు పెట్టాడు. వున్న నాలుగు ఎకరాలూ అమ్మేసి వడ్డీవ్యాపారం మొదలు పెట్టాడు. మనుష్యుల్లోత్తన్న

ఇతరత్రా సంబంధాలన్నీ క్రూరంగా తెగ్గొట్టుకున్నాడు. తనకీ మిగిలిన మనుష్యులకీ ఒక్కటే సంబంధం—వడ్డీవ్యాపారం. తాను వడ్డీకి డబ్బు ఇవ్వటానికి పుట్టాడు. మిగిలిన జనం డబ్బు పుచ్చుకొని వడ్డీ ఇచ్చుకోటానికి పుట్టింది.

ఇట్లా తయారై, మిగిలిన రైతుల్ని పీల్చి పిప్పిచేసి కొద్ది సంవత్సరాల్లోనే వూళ్లోకల్లా షాహుకారై కూర్చున్నాడు. కాని ఎంత షాహుకారైనా డబ్బుసంపాదించటం అలవాటైం తర్వాత పద్ధతులు ఎలా మారతై—కనక డబ్బు అవసరం లేనప్పటికీకూడా పాతపద్ధతులమీదే నడిచాడు. పిల్లికి బిచ్చం పెట్టేవాడు కాదు. అడిలి గిపెట్టినా దమ్మిడీ జారనిచ్చేవాడు కాదు. బాకీదార్లని ఎన్ని కష్టాలు పెట్టాలో అన్నీపెట్టి ఇన్ని నీళ్లుకూడా పుట్టకుండాచేసి తన డబ్బు పిండుకునేవాడు. ఆపిండు కోవటంలోకూడా దయాదాక్షిణ్యాల్లేవు. కొంపలు కూలినా, కుటుంబాలు నాశనమైనా అతని హృదయం కరిగేది కాదు.

అందుకని అతని డబ్బుతోపాటు, అతని మీాద వూళ్ళో అసూయా అసహ్యంకూడాపెరుగుతూ వచ్చినై. అతన్నిచూస్తే భయమే తప్ప ఇష్టం ఒక్కవ్యక్తిక్కూడా లేకుండాపోయింది. సూరయ్య ఇది కూడా మంచిదే అనుకున్నాడు. నాక్కావల సింది డబ్బు-వీళ్ళ ఇష్టం ఎవరిక్కావాలి?అంటూ వుండేవాడు. పరిస్థితులు ఇట్లా వుండగా ఒక సంఘటన జరిగింది.

ఈ వూళ్ళోనే అవతలి వీధిలో చంద్రయ్యా అనే రైతు వున్నాడు. చంద్రయ్యా ఈ సూరయ్యాకి రెండు వందల రూపా యల బాకీ ఇవ్వతేలాడు. చంద్రయ్యా అవటం చిన్నరైతేగానా బాన్తో సంబంధం వున్నవా డవటంవల్ల, డబ్బున్నా కోర్టన్నా లెక్క లేకుండా వుండేవాడు. డబ్బున్న వాళ్ళంటే అసహ్యాం వుండి భయంలేదు. తనకు అవసరానికి డబ్బిచ్చాడనేవిశ్వాసం లేకపోగా తన దగ్గర సూరయ్యా అన్యాయంగా డబ్బు దోచు కుంటున్నాడనే భావం, కోపం కలిగినవాడు.సూరయ్యా హెచ్చు వడ్డీ వస్తుందని అతనికి అప్పు పెట్టాడేగాని, పెట్టిందగ్గర్నించీ డబ్బు రాదేమో అనే భయంతో అతని ఇంటిచుట్టూ తిరగటం మొదలు పెట్టాడు. ఒకరోజు చంద్రయ్యాని నాడబ్బిచ్చి కదల మని నిలవేశాడు. నానాదుర్భాషలూ ఆడాడు. దాన్తో లోలో పల రగులుకుంటున్న అగ్ని చంద్రయ్యాలో నుంచి గుప్పున బయటపడింది—"నేను దమ్మిడీ ఇవ్వను. నీతాత్తో చెప్పుకో! ముందు గడపలో నుంచి అవతలకు వెళ్ళు," అని కేకలువేశాడు.

పాపం సూరయ్యాకు ఇట్లాంటి అనుభవం ఇదివర కెప్పుడూ కలగ లేదేమో, చంద్రయ్యా మాటలకు నిరుత్తరుడై ఒక్క నిమిషం మాట్లాడ లేకపోయాడు.

"వెళ్ళవే!" అని గద్దించాడు చంద్రయ్యా.

"చంద్రయ్యా! ఇది నీకు మంచిది కాదు. కోర్టుకిలాగి

పప్పు తీయిస్తాను," అన్నాడు సూరయ్య.

"పప్పు తీయిస్తావట్రా మాదచోద్"అని నానాబూతులూ కూసి మెడమీద కర్రవేసి బయటకు గెంటాడు చంద్రయ్య.

ఇక చూడు సూరయ్య సంగతి. సూరయ్యకు శివమెత్తింది. పిచ్చి గంగిరెత్తినె. కనపడ్డవాడికల్లా చెప్పాడు. "ధర్మవడ్డీ-ధర్మవడ్డీకూడా ఇవ్వడట! అసలే ఇవ్వడట! ఇదెక్కడన్నా వుందా? రాములవారి కాలం నుంచీ ఈవడ్డీ వుందిగదా!" అని మొత్తుకున్నాడు.

తిరిగి తిరిగి ఇంటికివెళ్ళి గబగబా నాలుగు మెతు లునోట్లో వేసుకొని, అంగోస్త్రం నడుంకి కట్టి, తెల్లగుడ్డ గొడుగు చంకన పెట్టి టౌన్‌కి బయల్దేరాడు. అప్పటికీ ఆశ చావక, చంద్రయ్య వాకిలి ముందు సకిలిస్తూ నాలుగైదుసార్లు అటూఇటూపచారు చేసాడు. బజార్నపోతున్నవారిని నిర్నిమిత్తంగాపిలిచి,"కొంచం కోర్టులో పనివుండి టౌన్‌కి వెళ్తున్నాను," అని ఇంట్లోవున్న చంద్రయ్యకు వినబడేటట్టు చెప్పాడు. చంద్రయ్య, "కోర్టు కాదు. నిన్ను పుట్టించిన బ్రహ్మదేముడి దగ్గరకు వెళ్ళు. ఈవూరు నీళ్లు నీకు ప్రాప్తం లేదు," అని ఇంట్లో నుంచే కేక వేశాడు.

ఇకేం చేస్తాడు? ఇక తప్పే దేముంది? చంద్రయ్య మాటలకు మనస్సులో కొంచం జంకినా డబ్బెలా వొదులుకోవటం?

దేశం ఏమయ్యేటట్టు?

మనస్సుని తిట్టి లోబరచుకొని టౌన్ కివెళ్ళి ప్లీడరుతో మాట్లాడి చంద్రయ్యకు రిజిష్టరీ నోటీసు ఇప్పించాడు. నోటీసైతే ఇప్పించాడేగాని మనస్సులో ఆరాటం హెచ్చింది. దిగులు దిగులుగా వుండి ఏమీ తోచక టౌన్లో అటూ ఇటూ తారట్లాడిఇంటికి బయల్దేరే టప్పటికి మసకపడ్డది. టౌన్ నుంచి మావూర్రావాలంటే రోడ్డు దిగి డొంకలో మైలు నడవాలని నీకు తెలుసు. సూరయ్య డొంక దగ్గరకు వచ్చేటప్పటికి బాగా చీకటిపడ్డది. రోడ్డు దిగేటప్పటికి అతనికి భయం వేసింది. ఆ డొంక మా ఒక్క వూరికి వచ్చేదే అవటంవల్ల మనుష్యసంచారం తక్కువగా వుంటుంది. పైగా రెండు పక్కలా కొఱివిదయ్యాలు తలలు విరబోసుకున్నట్లు కనబడే,గుబురుగా పెరిగిన చెట్లూ. సూరయ్య ధైర్యంచేసి ఆంజనేయ దండకం పఠిస్తూ డొంకలో పదిగజాలు నడిచాడు. ఆ పెద్ద మర్రిచెట్టు చూశావుగా, అక్కడకు వొచ్చాడు. అకస్మాత్తుగా పక్కపొదల్లో అలికిడి వినిపించి ఆగిపోయాడు. గొంతులోపాట గొంతులోనే ఆగిపోయింది. వెంటనే అతని కోసం పొదల్లో కనిపెట్టుకూచున్న చంద్రయ్య ముఠా పదిమంది అతన్ని కమ్ముకున్నారు. మీదకు దూకారు. చావచితగ గొట్టారు. పాపం కింద పడేసి సున్నం మీద యముక లేకుండా కొట్టారు. చంద్రయ్య మీదపడి అతని జేబులో నున్న ఇరవై రూపాయలూ లాక్కొని, "దావా

దాఖల్చేశావుగా ! క ర్చెవ్వడు పెట్టుకుంటాడు నీ తాత?" అని కాలికి వొచ్చినట్టు తన్ని, మిగిలిన వాళ్లని తీసుకోని, సూరయ్యని అక్కడే వొదిలి వెళ్లి పోయాడు.

క్షణాలమీద ఈ వార్త వూరంతా పాక్కింది. "సూర య్యని కొట్టారంటే సూరయ్యని కొట్టా"రని వూరంతా ఆ గుబ్బగా చెప్పుకుంది. కాని ఒక్కడుకూడా జాలి తలిచినవాడే లేడు. 'పాపం' అన్న పాపాన పోయినవాడే లేడు.

సూరయ్య భార్యా, కూతురూ మాత్రం భోరున ఏడ్చారు. సూరయ్య భార్య దొడ్డ ఇల్లాలు. కూతురుకూడా చాలా మంచిది. కాని బయట జరిగే దురంతాలను వాళ్లెలా ఆప గలరు? సూరయ్య మనస్సుని ఎలా తిప్పగలరు?

తెల్లకి తెల్లవారింతర్వాత వూళ్ళో షావుకార్లు సూరయ్యని పరామర్శించటానికి వొచ్చారు. సూరయ్యకు ఆ రాత్రంతా నిద్రలేదు. ఏదో ఆలోచించుకుంటూ కూర్చున్నాడు. భార్యా కూతురూ నోటికి మాత లేకుండా ఏడుస్తున్నా, వాళ్ల వంక కే చూట్టంలేదు, అన్ని దెబ్బలు తిన్నా ఒక్క మూలుగన్నా మూలగటంలేదు.

షావుకార్లు వొచ్చి, "సూరయ్యా ! ఇక చూస్తూవూరు కుంటే లాభంలేదు. క్రిమినల్ కేసు బనాయించి వాళ్ల అంతు కనుక్కోవలసిందే !" అన్నాడు.

సూరయ్య ఏమీ మాట్లాడలేదు. ఏదో ఆలోచించుకుంటూ పడుకున్నాడు. అతని మౌనాన్ని షావుకార్లు అపార్థం చేసుకొని, "కాదు సూరయ్యా, మనం తప్పక గెలుస్తాం. అనుమానంలేదు..." అన్నారు.

సూరయ్య కొంచెం కదిలి, వాళ్లని నింపాదిగాచూచి, "ఇంకేం? అందరం చందాలు వేసుకొని వ్యాజ్యమాడదాం," అన్నాడు.

'చందాలు' అనేటప్పటికి షావుకార్లు మొహామొహాలు చూసుకున్నారు. "అదేమిటి సూరయ్యా, నిన్ను కొట్టట మేమిటి? మేం చందాలు వేసుకోవట మేమిటి?" అన్నారు.

ఈ మాటలకు సూరయ్యకు కోపం వొచ్చింది. అంత బాధలోనూ లేచి కూర్చొని, "వాళ్లు నన్ను కొట్టారా? నా దగ్గర వున్న డబ్బుని కొట్టారు. అంటే ఈవూళ్లోవున్న షావుకార్లందర్నీ కొట్టారు. వడ్డీకోసం అప్పుపెట్టే ప్రతివాడ్నీ కొట్టారు. నన్ను కొట్టటమైతే ఒక్క చంద్రయ్యే కొట్టేవాడు. మిగిలిన వాళ్లంతా ఎందుకు కుమ్మక్కు చేస్తారు? వాళ్లు కొట్టగలరు గనక అంతాకలిసి కొట్టారు. మనం చందాలువేసుకోగలం గనక అంతాకలిసి చందాలు వేసుకుందాం," అన్నాడు.

షావుకార్లకు ఇదేమీ అర్థం కాలేదు. దెబ్బల్తో సూరయ్య మతి చెడ్డది అనుకున్నారు. నెమ్మదిగా ఒకరి తర్వాత ఒకరు

జారుకున్నారు.

ఎంతమంది చెప్పినా, ఎంత చెప్పినా సూరయ్యవినలేదు— కేసు పెట్టనంటే పెట్టనన్నాడు. "నాసొంతడబ్బు తగలేసుకోని, ఈడబ్బున్న వాళ్లకోసం వ్యాజ్యం ఆడిపెట్టనా? నేచెయ్యను," అనేవాడు.

కాని చంద్రయ్య ఏ ముహూర్తాన చెయ్యి చేసుకున్నాడో గాని, అప్పటినుంచీ సూరయ్యదశ తిరిగి పోయింది. దెబ్బలుతిని కేసు పెట్టకపోయేటప్పటికి వూళ్ళోవాళ్లకి లోల్లి అయిపో యాడు. తాము ఏడబ్బుని చూచి భయపడుతున్నారో, ఆడబ్బు సమయానికి సూరయ్యని ఆదుకోలేకపోయేటప్పటికి ఇంకే ముంది? పెద్దలు మొదలు కుర్రవాళ్లవరకూ సూరయ్యనిఆటలు పట్టించటం మొదలు పెట్టారు. ఇల్లు కదిత్తేచాలు—"సూరయ్య వడ్డీ, చంద్రయ్యలాఠీ" అని పిల్లలు చప్పట్లు కొట్టుకుంటూ వెంటపడేవారు. రావలసిన డబ్బు అడిగితే బాకీదార్లు "ఏం, తన్నులు కావాలా?" అనేవారు. కొందరు 'ఇదిగో అసలు, ఇదిగో వడ్డీ' అని మొట్టికాయలు వేసేవారు కూడాను.

చివరకు సూరయ్యకు చిల్లిగవ్వకూడా వసూలుకాకుండా పోయింది. ఎట్లా వచ్చిన డబ్బు అట్లాగేపోయింది. ఎక్కడపెట్టిన డబ్బు అక్కడే యింకిపోయింది. తనకు తదనంతరమైనా వస్తుం దనుకున్న ఆస్తి రాకుండా పోయిందని అల్లుడుకూతుర్ని ఇంట్లో

నుంచి వెళ్ళగొట్టాడు.

సూరయ్య భార్యా మొహం, కూతురు మొహం చూడ లేక వీలైనంతవరకు ఇంట్లో వుండకుండా తిరుగుతూ కాలం గడిపేవాడు. నాలుగు మెతుకులు నోట్లో వేసుకొచ్చి చెరువు గట్టుమీద రావిచెట్టుకింద ఒంటరిగా కూర్చునేవాడు. ఇన్ని రాళ్లు ఏరుకొని ఒక్కొక్కటీ చెర్లో వేస్తూ, అవి నీళ్ళల్లో పుట్టించే కదలికను పరీక్షిస్తూ, కూర్చునేవాడు.

కాని వూళ్ళో జనం అక్కడా అతన్ని సుఖంగా వుండనివ్వ లేదు. అతడు నిస్సహాయుడౌతున్నకొద్దీ జనం తన బలాన్ని ఎక్కువగా ఉపయోగించటం మొదలుపెట్టింది. జనానికి అతని మీద కలగిన కసీ,అలుసూ అతన్తోనే ఆక్కక అతని కుటుంబం మీదకు తిరిగింది.

ఒకరోజు సూరయ్య కూతురు వాముల దొడ్లో గేదెకు మేతవేస్తుంటే నలుగురు పట్టుకొని గాతంలో పడేసి బలాత్కా రంగా చెరిచారు. వాళ్లు విడిచిపెట్టి వెళ్ళింతర్వాత ఆపిల్ల లేచి, నడవలేక కాళ్ళీడ్చుకుంటూ వెళ్ళి, బావిలో పడి ఆత్మహత్య చేసుకుంది.ఈసంగతి తెలిసి సూరయ్య భార్య, అవమానాలు సహించలేక కిరసనాయిలు పోసుకొని కాల్చుకొని మరణిం చింది. అదే సమయంలో విరోధులు సూరయ్య ఇవ్వవలసిన బాకీలు తమ పేర ట్రాన్స్‌ఫర్ చేయించుకొని ఇల్లు వేలం

వేయించారు..."

ఇంతవరకు ఓపికతో విని, ఇక ఆపుకోలేక నేను ఈప్రశ్న వేశాను...... 'ఈ ఘోర కృత్యాల్ని జరక్కుండా ఎవ్వరూ ఆపలేదూ?'

"తప్పన్నవాళ్ళే లేరు. చేసుకున్నది అనుభవిస్తున్నాడని కొందరూ, ఈ ఉద్రేకంలో అడ్డు చెపితే తమ కుటుంబాలు సరిగ్గా ఉండవేమో అనేభయంతో కొందరూ—మొత్తానికి అంతా మెదలకుండా వూరకున్నారు."

"ఊఁ! తరవాత ఏం జరిగింది?" అని అడిగాను.

"ఇకేముంది? డబ్బుదాఁన డబ్బు నడిచింది. కూతురు అలా అయిపోయింది. భార్య ఇలా అయిపోయింది. సూరయ్య గుండెలు పగిలిపోయినై. ఆవులాగా అడలుతూ, వూరుపట్టుక తిరిగేవాడు. కొన్నాళ్లకు పిచ్చెత్తింది. ఇప్పు డెవరన్నా జాలి తలిచి ఇన్ని మెతుకులు పెడితే తింటాడు. ఆ చెఱువు గట్టు మీది రావిచెట్టు కిందే వుంటాడు. ఎండలో వానలో అక్కడే వుంటాడు. ఎప్పుడూ కూతురు సంగతిగానీ, భార్యా సంగతి గానీ ఎత్తడు. ఎవర్నీ పలకరించడు. రోజు కొక్కసారి వెళ్ళి తన పాతఇంటిని దూరాన్నుంచి చూచుకొని కన్నీరు పెట్టు కుంటూ ఉంటాడనీ, రాత్రిళ్లు తన కూతురు పడి ఆత్మహత్య చేసుకున్న బావి దగ్గరకువెళ్ళి ప్రదక్షిణంచేసి వస్తూవుంటాడనీ

వూళ్ళో చెప్పుకుంటూ వుంటారు.. ఇదీ సమాచారం..."

నేను కథంతా ప్రాణాలు బిగబట్టుకొని విన్నాను. సూరయ్య కథ చెప్పమన్నప్పుడు ఇటువంటి విషాదగాథ వింటానికి సిద్ధపడ లేదు గనుక చాలా ఖేదపడ్డాను. "మరి ఈ రాళ్ళ వ్యవహార మేమిటి?" అని అడిగాను.

"అలవాటు" అన్నాడు నా స్నేహితుడు. "పాత అలవా టుని పట్టి ఇలా చేస్తూవుంటాడు. మేం కూడా జాలిపడి అతని మనస్సుని ఈ అవస్థలో కష్టపెట్టటం ఎందుకని తగువిధంగా ప్రవర్తిస్తూ వుంటాం. ఈ సూరయ్య..."

నా స్నేహితుడు చెబుతూవుండగానే వీధిలో పెద్దగోల బయల్దేరింది—"సూరయ్య వడ్డీ, చంద్రయ్య లాఠీ," అని కేకలు. బయటనుంచే సూరయ్య 'బే' అని అడిలాడు. ఆ ధ్వని విని మే మిద్దరం బయటకు పరుగెత్తాం.

బయట వీధిలో సూరయ్య రొజుకుంటూ, రొప్పుకుంటూ గబగబా నడుస్తూ వెళ్తున్నాడు, చేతులో నాస్నేహితుడిచ్చిన మూట భద్రంగా వుంది. వెనుక పదిమంది పిల్లలు హో గోల చేసుకుంటూ సూరయ్య మీదకు రాళ్ళు విసురుతున్నారు.

నడుస్తూ నడుస్తూవున్న సూరయ్య అకస్మాత్తుగాపరిగెత్తటం మొదలు పెట్టాడు. రంయిన పరుగెత్తి ఒక ఇంటిముందు ఆగి, ఒక్క నిమిషం ఆయింటిని చూచి, అక్కడనుంచి కదిలిపక్కనే

వున్న బావిగట్టుమీద నిలబడ్డాడు. పిల్లలంతా ఎక్కడి వాళ్ళు అక్కడే ఆగిపోయారు. చేతుల్లో రాళ్లు చేతుల్లోనే వున్నాయి. నేనూ నాస్నేహితుడూ వూపిరి బిగబట్టిచూస్తూ నుంచున్నాం. సూరయ్య వంగి బావిలోకిచూచి లేచి,ఇంటి వైపుకిచూశాడు. ఉండి ఉండి 'బే' అని సైరన్‌లాగా, విన్నవాళ్లకి సలపరం పుట్టేటట్టు అడిలి రాళ్లమూటతోసహా బావిలోకి దూకాడు.

వాళ్ళూ వీళ్ళూ పోగయ్యారు గాని ఏమీ లాభం లేక పోయింది. నా స్నేహితు డిచ్చిన రాళ్లమూట తేలనివ్వక పోయింది. శవం బయటికి వచ్చింది. తర్వాత - మేం ఇంటికి వచ్చిం తర్వాత - నా స్నేహితుడు ఇలా చెప్పాడు—"ఆ ఎదురుగా వున్న ఇల్లే అతని ఇల్లు. అతడు దూకినబావే అతని కూతురు ఆత్మహత్య చేసుకున్న బావి."